

**MODERN IRÓK KÖNYVTÁRA
SZERKESZTI RÓZSA MIKLÓS
VIII. KÖTET**

RUDYARD KIPLING

**A BIRMAI LEÁNYZÓ
ÉS MÁS ELBESZÉLÉSEK**

**FREUND FRIGYES KIADÁSA
BUDAPEST-BÉCS
1904**

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 4.0 Nemzetközi (CC BY-SA 4.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.hu>

Elektronikus változat:
Budapest : Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2017
Készült az Internet Szolgáltatók Tanácsa támogatásával.
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya
ISBN 978-963-417-194-2 (online)
MEK-17339

TARTALOM
A BIRMAI LEÁNYZÓ
A VIZRE DOBOTT KENYÉR
ÁRVÍZKOR

A BIRMAI LEÁNYZÓ

Aki beismeri, hogy kora reggel, mikor a szobalány porol és takarít, nem szabad a szalónba lépni, annak be kell látnia azt is, hogy civilizált embereknek, akik porcellánból esznek és vizitkártyát használnak, nincs joguk a saját mértékökkel mérni egy még félig barbár országban a jogot és jogtalanságot. Csak ha fogadásukra már minden előkészület megtörtént, ha azok, akik e munkára kirendeltettek, mindennel elkészültek, akkor jöhetnek s kipakkolhatják kofferjeikből az ő társadalmi levegőjüket s mindazt, ami ehhez tartozik. De ahol még nem érvényesek a királynő törvényei, ott nem okos dolog azt követelni, hogy mindenféle mesterséges rendszabályt betartsanak az emberek. Azok a férfiak, kik az erkölcsösség és az ildomosság kocsija előtt járnak s a kik szélesre és egyenesre tapodják a dsungel ösvényét, azokat nem lehet egy mértékkel mérni, mint a megállapított ranglétra szerint osztályozott hivatalnokokat.

Nemrég még néhány mérföldnyire északra Thayetmyo-tól, Irawaddynál megszűnt a királynő törvényeinek kötelező ereje. Ebben a határszéli területben nem volt valami erős a közvélemény, de arra elég volt, hogy az embereket rendben tartsa. Mikor aztán a kormánynak eszébe jutott, hogy a királynő törvényeinek egészen Bhamo-ig és a kínai határig érvényeseknek kell lenniök, akkor kiadták az erre vonatkozó rendeletet s azok az emberek, kik az ildomosság térfoglalásának mindig előharczosai akarnak lenni, csatlakoztak a csapatokhoz. Ezek olyan emberek voltak, a kik a vizsgákon mindig megbuktak s akiknek sokkal inkább megátalkodott nézeteik voltak, semhogy a bürokratikus kormányzott gyarmatok igazgatásában részt vehettek volna. A központi kormány tehát, amely gyorsan csak lehetséges volt, elkezdte meghozni rendeleteit és szabályait s Uj-Birmából is majdnem Indiát csinált. Előbb azonban egy ideig erős emberekre volt szükség s ezek a maguk módja szerint rendezték be az életüket.

A civilizáció eme előfutárjai közé tartozott Georgie Porgie is, a kit mindenki, aki csak ismert, erős embernek tartott. Alsó-Birmában volt hivatala abban az időben, mikor a parancs jött, hogy a határokat ki kell tolni. Barátai azért hívták Georgie Porgienak, mert igazán sajátosan, birmai módon énekelt egy dalt, melynek első sora körülbelül így csengett: «Georgie Porgie». Aki volt valaha Birmában, bizonyára ismeri ezt a dalt, melynek ez a refrainje: «Paff, paff, paff, megy a gőzhajó!»... Georgie gyakran énekelte e dalt, banjo-ján¹ kísérte magát s barátai ilyenkor úgy üvöltöttek az elragadtatástól, hogy benn a Teak-erdőben is meg lehetett hallani.

Mikor Felső-Birmába jött, valami különös nagy respektusa nem volt se Isten, se az emberek előtt, viszont annál jobban értett hozzá, hogy magának tekintélyt szerezzen s hogy megfeleljen azoknak a katonai és polgári feladatoknak, melyek ebben a hónapban osztályrészül jutottak mindenkinek. Megtette kötelességét s ápolta időnként a lázbeteg katonák egy-egy csoportját, akik a dakoitok² üldözése közben a világnak ebbe a sarkába tévedtek. Néha maga is felkerekedett, hogy ujjaira koppintson a dakoitoknak, mert az ország ott gyulladt fel rendszeren, a hol legkevésbé várták volna. Ő meglehetősen mulatságosnak találta ezt a charivárit, a dakoik azonban egy cseppet sem szórakoztak mellette. Mind a hivatalnokok, kik érintkeztek vele, azzal a meggyőződéssel búcsúztak tőle, hogy Georgie Porgie értékes erő s olyan ember, a ki magán mindig tud segíteni s e meggyőződésre támaszkodva magára hagyták őt.

---

¹ Valami gitár-féle, melynek a resonnancziát a dobnak a bőre adja.

² Indiai rablóbandák.

Néhány hónap múlva azonban kezdte megunni ezt a magányosságot s társaság, meg finomabb élvezetek után vágyott. Akkor még alig kezdett érezhetővé válni az országban a királynő törvénye s közvélemény, mely még erősebb, mint a királynő törvénye, még egyáltalán nem volt. Azonkívül volt egy jogszokás az országban, amely a fehér embereknek megengedte, hogy a hethiták lányainak egyikét feleségül vehesse, ha megfelelő módon megfizeti. A házasságnak nem volt meg az a kötelező ereje, mint a Nikkah-nak a mohamedánoknál, de az asszony az nagyon kellemes volt.

Ha majd csapataink visszatérnek Birmából, bizonyára hoznak magukkal egy közmondást: «jó gazdaasszony, mint a birmai feleség» - s a csinos angol hölgyek csodálkozni fognak, mit jelent ez?

A Georgie Porgie állomásának közelében lévő falú főnökének volt egy csinos leánya, a ki meglátta Georgie Porgiet s messziről megszerette. Mikor elterjedt a hír, hogy az erős kezű angol, a ki a pallisádok mögött lakik, házvezetőnőt keres, a főnök felkereste őt, hogy ő szívesen bízna rá a leányát ötszáz rupia készpénz lefizetése mellett, ha készek nyilatkozik, hogy az ország erkölceihez híven részesíti őt minden tiszteletben, becsülésben, kényelemben és csinos ruhákban.

Az egyezséget megkötötték és Georgie Porgie sohasem bánta meg az esküt.

Eladdig rideg és rendetlen lakása csinosná és kényelmessé lett, óriási kiadásai felére apadtak le, őt magát pedig tisztelte és elkényeztette új lakótársa. A leányzó ült ebéd idején az asztalfőn, énekelt neki, szolgálót dologra szorította, s minden tekintetben oly kedves, szelíd, jó és bájos teremtés volt, aminőt a legnagyobb igényű legényember sem követelhetett volna magának. Azt mondják, akik ebben szakértők, hogy egyetlen race-ből sem kerülnek ki olyan jó asszonyok és ügyes gazdaasszonyok, mint a birmaiból. Mikor a harcászati vonalon a legközelebbi detachement keresztül vonult, a vezénylő hadnagy Georgie Porgie asztalánál olyan háziasszonyt talált, a kit a legnagyobb tisztelettel kellett körülvennie, olyan asszonyt, akit ugyanaz a bánásmód illetett meg, mint egy állandó és legitim feleséget. Mikor pedig másnap reggel összeszedte embereit és tovább nyomult a dsungel belsejébe, sóvárogva gondolt vissza a pompás ebédre, s a csinos leányzóra és valóban teljes szívéből irigyelte Georgie Porgiet. Pedig a derék férfiú odahaza el volt jegyezve egy leánynyal. Ilyenek a férfiak.

A birmai leányzó neve nem volt valami szép. De minthogy Georgie Porgie őt rögtön átkeresztelte Georginára, ez a folt elvesztette jelentőségét. Georgie Porgie nagyon kedvére valónak találta a kényelmet és az elkényeztetést, s megesküdött rá, hogy soha jobb üzletbe még nem fektetett be ötszáz rupiát.

Három hónapi együttélés után pompás gondolata támadt. A házasság - már mint az angol házasság - mégse lehet valami kellemetlen dolog. Ha ő itt, a világ túlsó sarkán ilyen pompásan érzi magát egy birmai leányzóval, aki cigarettázik, mennyivel jobban érezné magát egy bájos angol leánynyal, aki nem cigarettázik, s aki a banjo helyett a zongorán játszik? Különben is vágyódott arra, hogy visszatérhessen övéihez, hogy megint hallgathassa a katonabanda játékát, s megint frakkba öltözhessék. Úgy van; bizonyára úgy: a házasság egész kellemes dolog lehet.

Esténként, mikor Georgina énekelt neki, sokat gondolkozott ezen, úgy, hogy a leány gyakran kérdezte: miért oly hallgató, s hogy tán megbántotta-e? Mialatt gondolkodott: pipázott, s mialatt pipázott: Georginát nézte, s képzeletében átváltoztatta őt csinos, házias, kedves, mulatságos kis angol nővé, akinek erősen homlokába van fésülve a haja, s cigaretta van ajkai között - talán. De bizonyára nem olyan nagy, vastag birmai szivar, mint aminőt Georgina szív! Olyan leányt akart feleségül venni, akinek olyan szemei vannak, mint Georginának, s a legtöbb tulajdonsága is olyan, de nem mindegyik. Lehet javított kiadás is.

Ilyenkor vastag füstfelhőket fújt a levegőbe, s kinyújtózkodott. Igenis, meg akarja próbálni a házaseletet. Georgina gazdálkodása lehetővé tette neki, hogy pénzt takarítson meg, s hat hónapi szabadsága is volt.

- Hallgass ide, kicsike! - így szólt egyszer a leányzóhoz - a jövő három hónapban valamivel több pénzt kell megtakarítanunk. Szükségem van rá!

Ez egyenes szemrehányás volt Georgina gazdálkodása ellen, mert a leányzó büszke volt takarékoságára. De mivelhogy az ő «istenének» pénzre van szüksége, minden lehetőt el fog követni.

- Pénzre van szükséged? - kiáltott fel, s elnevette magát. - Van nekem! Nézz ide!

Beszaladt a szobájába, s egy zacskót hozott ki onnan, mely tele volt rupiákkal.

- Amit adsz nekem, abból mindig félreteszek valamicskét. Nézd csak! Százhet rupiám van! Akarsz még többet? Ime, vedd! Örömet okozol vele nékem, ha elköltöd!

Kirakta a pénzt az asztalon, s kicsi, sárga, fürge ujjaival odatolta elébe.

Georgie Porgie sohase beszélt többet megtakarításokról.

Három hónappal később, miután előbb egy sereg titokzatos levél érkezett és küldetett el, melyeket Georgina - ki nem tudott olvasni - szíve mélyéből gyűlölt, Georgie Porgie kijelentette, hogy ő elutazik, s így Georginának vissza kell térnie, s ott kell maradnia szülei házában.

Georgina sírt. Ő a világ egyik végétől a másikig el akart menni az ő «istenével».

- Csak Rangunba megyek! - monda Georgie Porgie. - Egy hónap múlva újra itt vagyok, de jobb neked, ha addig atyádnál tartózkodol! Kétszáz rupiát itthon hagyok a számodra!

- Ha csak egy hónapra megy el, minek nekem kétszáz? Ötven több mint elég. E mögött valami ravaszság rejlik. Ne menj el, vagy engedd, hogy én is veled menjek!

Még ma se gondol szívesen erre a jelenetre Georgie Porgie. De végre mégis csak megsza-
badult Georginától, miután előbb kiegyezett vele hetvenöt rupiában. Többet semmi szín alatt nem akart elfogadni a leányzó. Erre hajón és vasúton elutazott Rangunba.

A titokzatos levelek hat hónapi szabadságot hoztak neki. Szökése és valami sajátságos érzés, hogy aljasul cselekedett, eleinte heves lelkifúrdalást okoztak neki, de mikor a nagy gőzhajó kiért a sík tengerre, egyszerre megkönnyebbült s lelkéből eltűnt Georgina képe, a sajátságos, pallisade-környezte házikó, a dakoit-ok éjjeli ordítószása és támadásai, szörnyű kiabálása és halálküzdeme az első embernek, akit saját kezével ölt meg és még száz intím dolog, mintha lemosták volna róla s helyöket a közeledő Angolország képei foglalták el. A gőzhajó tele volt szabadságoltakkal; csupa lármás, boldog ember, a kik lemosták magukról Felső-Birma porát és verejtékét s olyan csintalanok voltak, mint az iskolásfiúk. Ezek is segítettek elfeledni Georginát.

Aztán jött Angolország, minden kényelmével, élvezeteivel s erkölcsével s Georgie Porgie mint valami kellemes álomban sétálgatott az utcák aszfaltján, melynek kopogását már szinte elfeledte s azon töprengett: miért hagyják el ezt a várost olyan emberek, kiknek mind az öt érzékük ép? Azt a gyönyörűséget, amit szabadságideje hozott neki, úgy tekintette, mint valami jutalmat teljesített szolgálataiért.

A sors azonban még nagyobb gyönyörűséget is tartogatott számára - valami csendes angol szerzeményt, melynek beszerzése annyira különbözik a kelet szemérmetlen vásáráról. Az új szerzemény egy csinos, szeretetreméltó leányka volt, meg - egy pompás és nagy birtok Petworth mellett, mely dús rétekből s biborvörös káposztát termő földekből állott. Georgie

Porgie úgy vélte, hogy végre talált valamit, ami értékessé teszi az életet s így természetesnek tartotta, hogy legközelebbi teendője: megkérdezni a leánytól, akarja-e vele Indiában életét megosztani? A leányka - aki nagyon tapasztalatlan volt - készen nyilatkozott erre.

Ez alkalommal nem kellett alkudoznia a törzsfőnökkel. A közepesen előkelő, de mégis csinos esküvőt a birtokon tartották meg, a kövér papa és síró mama jelenlétében. A vendégek parádéba voltak öltözve, ragyogott a sok pompás ruha és hat piszeorrú leány - a vasárnapi iskolából! - rózsákat hintett a villa és templom közötti útra. A helyi újság roppant körülményesen írta le az eseményt, még a nászinduló szövegét is lenyomatta egész terjedelmében. De ez csak azért történt, mert a szerkesztő roppantul szűkölködött anyag nélkül.

A mézesheteket Arundelben töltötték s mielőtt Indiába eresztette volna a leányát Georgie Porgie védőszárnyai alatt, a mama kiadós sírásokat rendezett. Georgie Porgie kétségbevonhatatlanul nagyon szerelmes volt a feleségébe, az asszonyka pedig a legjobb és legkülönb embernek tartotta az urát.

Mikor Georgie Porgie újból jelentkezett szolgálattételre Bombayban, úgy vélte, hogy már csak az asszony kedvéért is joga van jó állomást követelnie a maga számára s minthogy Birmában figyelmet keltett maga iránt s érdemeit is lassanként elismerték, majdnem mindent megtettek neki, amit csak kívánt s egy más állomásba helyezték, melyet Soutrain-nak fogunk nevezni. Az új állomás hegyvidéken feküdt s hivatalosan «klimatikus gyógyhely»-nek nevezték, azon kitűnő okból, mert a csatornázás ott rendkívül el volt hanyagolva.

Itt rendezkedett be Georgie Porgie s a házasesetbe is szerfölött könnyen és természetesen élte magát bele. Nem szavalt annyit a különös és pompás érzésekről, melyek betöltötték, ha szíve hölgye reggelenként asztalhoz ült vele, hogy együtt reggelizzenek, úgy tekintette ezt, mint «a világon a legtermészetesebb dolgot.» «Ő már próbálta ezt!» - mint az amerikaiak mondják s mikor felesége előnyeit összehasonlította Georgina bájaival, mindig újból meggyőződött, hogy helyesen cselekedett.

Ám a bengáliai tengeröblön túl, a teakfák alatt, hol Georgina atyja házában várta Georgie Porgie visszatérését, nem honolt ilyen boldogság és megelégedés. A főnök öreg volt, a ki még az 1851-iki háborúra is emlékezett. Az öreg járt Rangunban s tudott egyet-mást a «Kullah»-ok természetéről. Esténként, mikor kiült a háza elé, józan filozófiára oktatta Georginát, akit azonban ez egy cseppet sem vigasztalt meg.

A nehézség abban állott, hogy a leány épp úgy szerette Georgie Porgiet, mint ahogy az angol történeti könyvekben a lány szereti azt a papot, kinek fejét beverték a király lakájai. Egy szép napon el is tűnt a falúból, azokkal a rupiákkal együtt, melyeket Georgie Porgietől kapott s azzal a pár angol szóval, amit szintén tőle tanult.

A főnök előbb dühösködött, utóbb azonban rágyújtott egy új szivarra s valami nem éppen hizelgő megjegyzést tett a női nemre általában. Georgina pedig elindult megkeresni Georgie Porgiet, aki - legjobb tudomása szerint - vagy Rangunban, vagy a fekete vizen túl tartózkodott, vagy pedig meghalt. A szerencse kedvezett neki. Egy öreg Sikh-rendőr útba igazította, hogy Georgie Porgie átment a fekete vizen túlra. Váltott magának a Rangun-Kalkuttai hajón egy jegyet a fedélzetre s utazásának célját titokban tartotta.

Indiában teljes hat hónapra nyoma veszett és senki sem tudta, micsoda lelki kínokat állhatott ki.

Kalkuttától északra vagy négyszáz mértfölddel szállott partra s egyre észak felé igyekezett, kimerülten, lesóványodva, de azzal a szilárd elhatározással, hogy ott fogja találni Georgie Porgiet. Az embereknek a beszédét nem értette, de az indiaiak végtelenül jószívűek s az asszonyok a Nagy-ut mentén, mely a Ganges-völgyében Kalkuttától India határáig vezet,

mindenütt adtak neki enni. Valami egyre azt súgta neki, hogy Georgie Porgiet a kegyetlenül hosszú út végén meg fogja találni... Valahol találkozhatott egy sipoly-val,³ a ki ismerte még Birmából azt, a kit ő keresett, de erről sem tudni semmi bizonyosat.

Végre találkozott egy éppen marson lévő ezreddel, a melynek tisztjei között volt egy azok közül, akiket Georgie Porgie annak idején, a dakoit-vadászatok alatt megvendégt. Zajos derűtség tört ki a sátorban, mikor Georgina a hadnagy lábai elé vetette magát és sírni kezdett. Ám a derűtség azonnal elmúlt, mikor történetét meghallották s inkább gyűjtést rendeztek részére, a mi praktikusabb is volt. A tisztek egyike tudta, hol tartózkodik Georgie Porgie, de azt nem tudta, hogy megházasodott. Elmondta Georginának, a mit tudott, mire ez nagy örömmel folytatta útját észak felé, egy vasúti kocsiban, hol fáradt lábait kipihentette és forró fejének árnyékot talált. Az út a vasúttól Sutrain hegyein keresztül nagyon fárasztó volt, de Georginának volt pénze s ökrösszekéren utazó családok gyakran magukkal vitték.

Szinte csodaszámba menő utazás volt ez s Georgina meg volt győződve, hogy Birma istenei segítségére voltak. A sutrain-i hegyi út nagyon hideg s Georgina erősen meghűlt. De mind e szenvedések végén ott volt Georgie Porgie, a ki karjaiba fogja őt venni és becézgetni fogja, mint a hogy az elmúlt időkben tette, mikor a pallisadok estére be voltak csukva s a «férje» meg volt elégedve a vacsorával. Georgina oly gyorsan sietett előre, amint csak bírt s az istenek teljesítették utolsó kívánságát.

Egy angol ember megállította, éppen ott, hol az út Sutrain-ba kanyarodik s a félhomályban is reáismert és rákiáltott:

- Teremtő Isten! Mit csinál maga itt?

Gillis volt, Georgie Porgienek egykori asszisztense Birmában, a ki állását megtartotta mellette a dsungelben is. Georgie Porgie ugyanis annyira megszerette őt, hogy Sutrainba is elkérte maga mellé segédnek.

- Eljöttem! - mondá Georgina egyszerűen. - Olyan hosszú volt az út; hónapok kellettek hozzá. Hol a háza?

Gillis nagyokat nyelt. Elég jól kiismerte a régi időkben Georginát, hogy tudja: itt hiábavaló minden magyarázat. A keleti embernek semmit sem lehet megmagyarázni, annak meg kell mutatni, amit akar.

- Oda fogom vezetni! - mondá Gillis és elvezette Georginát, le az útról, egy keskeny ösvényen keresztül s föl a sziklákra a ház hátulsó végéig, mely a hegybe vájt sziklához támaszkodott.

Éppen meggyújtották a lámpákat, de a függönyök még nem voltak lebocsájtva.

- Ime! - mondá Gillis, miközben megállott a lakószoba ablakával szemben. Georgina odanézett s ott látta Georgie Porgiet, meg a fiatal asszonyt.

Georgina hajához kapott, melynek kibomlott a kontya, s mely arczába hullott. Megpróbálta rendbe szedni szétrongyolódott ruháját, de azt már semmiféle rendezgetéssel nem lehetett elfogadhatóvá tenni s valami különös, halk hangon köhögni kezdett. Csakugyan erősen meghűlt. Gillis is oda nézett, de míg Georgina hol a fiatal asszonyt nézte, hol Georgie Porgiet, Gillis egyre csak a fiatal asszonyra meresztette szemeit.

- Mit fog most tenni? - kérdé Gillis, a ki kezénél fogva tartotta Georginát, hogy megakadályozza, ha esetleg a szobába akarna ugorni. - El akarja mondani annak az angol asszonynak, hogy azelőtt maga élt az urával?

---

³ Indiai katona angol szolgálatban.

- Nem! - suttogta Georgina. - Eresszen el! Elmegyek! Esküszöm, hogy elmegyek!

Kitépte magát Gillis kezéből és elrohant a sötétségben...

- Szegény teremtés! - mormogá Gillis, mikor lefelé jött az úton. - Szívesen adtam volna neki valamit, hogy visszatérhessen Birmába... Georgie Porgie ugyancsak olcsón szabadult meg egy nagy veszedelemtől... s az az angyal sohase bocsátott volna meg neki!

Ebből az következik, hogy Gillis hűségének nem kizárólag az urához való rokonszenv volt az oka.

A fiatal házaspár vacsora után kiült a verandára, nehogy Georgie Porgie szivarjának füstje befeketítse az új függönyöket.

- Miféle emberek azok ott? - kérde a fiatal asszony.

Mindketten figyeltek.

- Óh! - mondá Georgie Porgie - valamelyik benszülött bestia bizonyára veri a feleségét.

- A feleségét?... Veri?!... Rettenetes! - kiáltott fel a fiatal asszony. - Képzeld csak el, hogy te megvernél engem!?...

Erre átkarolta egyik karjával az ura nyakát s fejét annak vállára hajtva, teljes kényelemben és biztonságban nézett el a ködbeborult völgy felett.

...Georgina pedig leült a hegy lábához a kövekre s ott egyedül, hosszan, keservesen sírdogált...

A VIZRE DOBOTT KENYÉR

Ha elbeszéléseimből emlékeztek még naplopó barátomra: Brügglesmithre, akkor bizonyára nem feledték még el az ő barátját: Mr. Phee urat, a «Boroszló» első mérnökét sem. Phee úr sohasem volt valami túlságosan buzgó mérnök, legalább Liverpool-emberek előtt bizonyos büszkeséggel szokta ezt emlegetni, viszont azonban harminczkét esztendei tapasztalata volt a gépek és a hajók szeszélyei körül. Arczának egyik felét valami szétrobbant manométer éktelelítette el s orra, mely egyszerűen óriási terjedelmű volt, úgy szökött ki a helyéből, mint ahogy összeszalad az utcán nyilvános csődületnél a nép. Meg volt neki minden lehető bizonyítványa a kvalifikációjáról s kabinjában, egy asztalka fiókjában, hol felesége arczképét tartogatta, a «Royal Humane Society» két-három érme feküdt, melyeket a tengeren történt életmentésekért kapott. Hivatásszerűleg - persze, ha bolond utasok a vízbe ugráltak, akkor más volt! - mondom, hivatásszerűleg nem a tengeren való életmentéssel foglalkozott Mr. Phee s gyakran beszélt nekem, hogy azokra a fűtőkre és szénhordókra, akik csak az erős embereket megillető fizetésre tartanak igényt, de már a második napon tengeri betegséget kapnak, egész külön pokol vár. Gyakran szeretne bizonyos negyedik és ötödik mérnököknek csizmákat a fejükhöz hajigálni, mikor éjszakának idején felverik álmából azzal a jelentéssel, hogy valamelyik fekvőhely ég, mikor pedig csak valamelyik lámpa fénye tükröződik vissza rajta. A szalonban a kapitány asztala mellett áll az övé s amíg gépei dolgoznak, ő csak vizet iszik.

Mikor megismerkedtem vele, nagyon barátságos volt hozzám, mert én nem kérdezősködtem semmiről. Később írásaimmal is megbarátkozott egy huszonnégyoldalas röpirat alakjában, melyet Holdock, Steiner & Chase, a hajójárat tulajdonosai számára írtam, mikor megvettek valami szabadalmazott szellőztető készüléket, amit a «Boroszló», «Spandau» és «Koltzau» kabinjaiban helyeztek el.

Alighogy visszatértem Angliába, Mrs. és Mr. Phee meghívtak ebédre, délután három órára. Az illatos és gyengéd levélpapír, a melyre a meghívó írva volt, szinte úgy hatott, mint valami eljegyzési kártya. Mikor megérkeztem a ház elé, láttam, hogy új gardinák vannak az ablakon, olyanok, melyeknek párja vagy negyvenöt shillingbe kerülhetett s mikor Mrs. és Mr. Phee bevezettek egy kicsiny, márványt utánzó tapétával bevont korridorba, az asszony élesen a szemembe nézett és rámkiáltott:

- Hallotta már? Mit tart erről a gardero-be-szekrényről?

Na, a szekrény fenyőfából volt s legkevesebb harmincz shillinget megért. Mr. Phee ingatag léptekkel jött le a lépcsőn - ha tengeren van, roppant súlya daczára oly könnyen lépked, mint valami macska! - s valami újszerű, magasztos módon rázta meg a kezemet. Egyszerre csak az a gondolatom támadt, hogy bizonyára valami örökség esett reá! De azért befogtam a számat, bár Mrs. és Mr. Phee minden harmincz másodperczben kínáltak, hogy csak egyem alaposan és ne szóljak egy szót sem. Meglehetősen bolond ebéd volt, mert Mrs. és Mr. Phee, mint a kis gyerekek, állandóan tartották egymás kezét és egyre bólogattak, integettek, suttoztak, morogtak, de alig ettek egy falatot.

Szobalány szolgált föl, bár Mrs. és Mr. Phee folyton erősítették, hogy a világért sem engednék mást a háztartás dolgaiban résztvenni, addig, míg az asszony bírja. A szobalány pláne bőbitás főkötőt viselt s Mrs. és Mr. Phee - a kik közül az utóbbi színes krepp-ruhába volt öltözve - csak úgy híztak a büszkeségtől, mikor ránéztek. Mindnyájan, egyenként, és összesen, nagyon tarka és rikító képet nyújtottak s én, látva a levegőben ezt az indokolatlan pompát és ragyogást, úgy éreztem, mintha valami tűzijátékhoz érkeztem volna, anélkül, hogy tudnám, mily alkalomból rendezték az ünnepséget.

Mikor a szobalány leszedte az asztalt, ananászt hozott be, mely ebben az évszakban legalább is fél guineába kerülhetett, továbbá egy üvegtálczán befőttet és egy tál giardinettót, melynek szaga egyszerre telítette a levegőt. Mr. Phee Jávából hozatja mind e drágaságokat s a pompás likört is. De az ünnep koronája valami madeira-bor volt, abból a fajtából, melyet csak az kaphat, aki a bort is, a kereskedőt is ismeri. Kis, szalmába pakkolt madeira-szivar csomag is került a bor mellé s a ráadás «halványkék hallgatás» volt, miközben Mrs. Phee szeliden mosolygott reánk és az ura kezét paskolta.

- Igyunk! - mondá Mr. Phee megfontoltan és megdörzsölte az állát - igyunk a Holdock, Steiner és Chase cég örök elkárhozására.

Természetesen ámen-t mondtam erre, bár hét fontot és tíz shillinget kerestem azon a cégen. Ám Mr. Phee ellenségei ez én ellenségeim is, megittam tehát a madeirát.

- Nem hallott valamit? - kérdezte Janet (így hívták Mrs. Phee-t!) - Valami beszédet, valami sottogást?

- Se szót, se sottogást! Szavamra mondom!

- Beszélj csak el neki Mac! - szólt az asszony és ez megint bizonyoság rá, mily jó és szeretetteljes nő volt Janet. Más asszony maga fecsegett volna inkább.

- Mi gazdagok vagyunk! - szólt Mr. Phee. Mire én melegen megráztam kezeiket.

- Pokoli mód gazdagok vagyunk! - tette hozzá a férj, mire én másodszor is megráztam melegen a kezét.

- Többé nem fogok a tengerre menni!... Legfeljebb! - hiszen azt sohse tudhatja az ember, a saját yachtonon, egy ügyes kisegítővel.

- Ehhez nem vagyunk elég gazdagok! - vélte Janet. - Egész szépen gazdagok vagyunk, jómódúak, de nem több. Telik új ruhára, ha templomba akarok menni és egy másikra, a színház számára. De nagyon finomnak kell lennie.

- Mennyi pénzük van?

- Huszonötezer font!

Mélyen fellélekzettem...

- S azelőtt csak húsz, huszonöt fontom volt havonként.

Ezeket az utolsó szavakat úgy ordította, mintha az egész világ összeesküdött volna ellene, hogy eltiporja.

- Most már mióta várom, hogy beszéljete! Én tavaly szeptember óta nem hallottam semmit. Örököltetek talán?

Hangosan felnevettek.

- Hogyne! Örököltünk! - nevetett Mr. Phee, hogy majdnem megfúlt. - Persze, hogy örököltünk!

A térdére ütött s ordított, úgy, hogy még a bor is megreszketett az üvegben. Majd egy fél szivarnyi ideig elgondolkozott, míg Janet szemeimet bővölte meg s egyik butortól a másikra ugrálni kényszerítette. Meg kellett néznem az új függönyöket, az új parasztórát, mely harangjátéokra is be volt rendezve s Kolumbus utazását mutatta be domborművekben, az új, berakott fából készült buffet-t s benne a csiszolt üveget, rajta a biborvörös üvegvázával, a bronz kandallórácsot s végül a fekete- és aranyozott fából való új zongorát.

- Tavaly októberben elbocsátott a felügyelő-bizottság! - kezdte végül M. Phee. - Tavaly októberben hazajött a «Boroszló», hogy télire kireperálják. Nyolcz hónapig volt úton - kétszáznegyven napig! - s én három napig ültem egyfolytában, hogy a számadásaimat rendbe hozzam. Figyeljen csak kérem! Mindent egybevetve alig kerestem háromszáz fontot, hogy pontosan beszéljek: kétszáznyolczvan fontot és négy shillinget. Nyolcz hónapig ezért az árért ugyancsak nem mulattatta volna senki a «Boroszló»-t! De én se teszem többet! Soha többé! Miattam oda küldhetik a hajóikat, a hol a bors terem!

Hay volt a kapitányunk - hiszen ön ismeri őt bizonyára! Őt elküldték a «Torgau»-val, én pedig maradhattam a «Boroszló»-n. Önnek ugyanis tudnia kell, hogy új felügyelő-bizottságot választottak. Azt is hallottam, hogy a részvényeket ide-oda eladogatták s én nem ismertem az új felügyelő-bizottság tagjait. A régi felügyelő-bizottság ezt sohasem tette volna. Azok bíztak bennem. De az új felügyelő-bizottság minden áron reorganizációt akart. A fiatal Steiner - Steiner fia - az az ördögös ficzko állott az élén s ők idővesztegetésnek tartották, hogy engem kirendelésem előtt értesítsenek. Én már csak a kész téli menetrendet kaptam kézhez s abban a «Boroszló»-nak tizenhat nap volt kimérve, mely idő alatt kikötőtől kikötőig utazgatnia kellett. Tizenhat napig! Ember! Hiszen jó hajó a «Boroszló», de a nyári ideje tizennyolcz nap, ezt jól jegyezze meg. Tizenhat! - ez a legtisztább, legnagyobb, legszörnyűbb hülyeség volt s azt meg is mondtam a fiatal főnöknek.

- Hjha! de ha muszáj! - mondta. - Nem kellett volna háromszáz fontos számlát beküldenie!

- Azt hiszi Ön tán, hogy a hajói a pusztá levegőtől is mennek? - kérdeztem. - A felügyelő-bizottság kiskoru!

- Azt mondja meg Ön nekik! - szólt. - Én házas ember vagyok s most várom a negyedik gyerekeket!

- Igen, a kölyök!... és vörös a haja! - vágott közbe Janet. De az ő haja is olyan vörös volt, mint a minőt csak a legfinomabb arcbőrű nőknél találhatni.

- Szavamra, dühös voltam! Különben szerettem a «Boroszló»-t s húsz évi szolgálat után elvártam volna egy kis méltányosságot a felügyelő-bizottságtól. Szerdán ülést tartott a felügyelő-bizottság s én előtte való este lenn ültem a gépteremben s mindent kieszeltem, amit jogaim védelmében el lehetett mondanom. Ki is fejtettem nekik a dolgot alaposan.

- Uraim! - mondtam nekik - nyolcz évig jártam a «Boroszló»-n s azt hiszem, senki sem találhat kifogásolni valót a munkámon. Ha azonban önök ragaszkodnak ehhez! - és az orruk elé tartottam a menetrendet - ha ragaszkodnak ehhez, amiről sejtelmem sem volt addig, míg csak ma a reggelinél nem olvastam, akkor hivatali becsületesemre mondom önöknek, hogy a «Boroszló» erre nem képes. Illetve, egy kis darabig ki fogja bírni, de olyan koczkázattal, amibe okos ember nem megy bele.

- Az ördögbe is, azt hiszi tán ön, hogy mi nem egyenlítőjük ki az ön számláit? - szólt közbe az öreg Holdock. - De ember, hiszen mi úgy fizetünk, mint a köles!

- A felügyelő-bizottság bölcseségére bízom, hogy megítélje, vajjon nyolcz hónapra kétszáznyolczvanhét font jogosulatlan és esztelen követelés-e?

- Nekünk be kell tartanunk, amit a közönségnek ígértünk! - szólt az ifjú Steiner.

- Előbb legyen tekintettel a «Boroszló»-ra. Az öreg csont becsülettel szolgálta önt is, atyját is. Most már új talpfákat kell beleilleszteni, a kerekei is megromlottak s az orra is rozoga, azt ki kell cserélni, sőt mind a három cylindert is, s a legnagyobb részét újra kell vasalni. Ez a tréfa betart három hónapig!

- Azért, mert egy hivatalnokunk fél? - kérde az ifjú Steiner. - Talán egy pianino is megteszi, ha beállítunk egyet az első mérnök kabinjába?

Összeszorítottam kezemben a sapkámot s hálát adtam Istennek, hogy nincsenek gyermekeim s hogy félre raktam valamicskét, amiből szükség esetén megélhetek.

- Figyeljenek ide, uraim! - mondtam. - Ha a «Boroszló» tizenhat napos útakra akar berendezkedni, akkor keressenek maguknak más mérnököt!

- Bannister mérnök úrnak nincs semmi kifogása az új menetrend ellen! - szólt az öreg Holdock.

- Én csak a magam nevében beszélek! - feleltem. - Aztán meg Bannisternek gyermekei vannak. Neki muszáj! - Egyszerre csak nem tudtam tovább türtőztetni magamat s kitörtem: - Miattam különben mehetnek a pokolba is, meg onnan vissza, ha megfizetik a tarifát, de én nem fogok utazni!

- Ez szemtelenség! - kiáltott fel az ifjú Steiner.

- Ahogy önnek tetszik! - viszonzám s megfordultam, hogy kimenjek.

- Ön el van bocsátva! Nekünk fegyelmet kell tartanunk hivatalnokaink felett! - mormogott az öreg Holdock s körülnézett, vajjon a felügyelő-bizottság szinte ezen a véleményen van-e? Ők azonban mitsem értettek a dologból és kidobtak - húsz év után! - Isten bocsássa meg nekik: húsz év után!

Kimentem a teremből s leültem odakünn a portás páholya elé, hogy összeszedjem magamat. Azt hiszem, szidtam a felügyelő-bizottságot, mint a bokrot. Akkor kijött az öreg Mr. Rimmon - a Mr. Naughton és Mr. Rimmon firma! - az irodájából, mely abban az épületben van, ahol a mi igazgatóságunk, rám nézett s a mutatóujját felbökte a levegőbe, egészen a vak szeméig. Ön tudja bizonyára, hogy vak ördögnek nevezik, de az öreg minden inkább, mint vak s ahogy velem bánt, az éppen nem ördögi.

- Mi újság Mr. Phee? - kérdezte.

Éppen nem voltam imádkozó hangulatban s azért így válaszoltam:

- Mégis csak gazság Mr. Rimmon, hogy egy első mérnököt elcsapnak a szolgálatból, mert nem akar a «Boroszló»-val tizenhatnapos utazást megkoczkáztatni az új menetrend szerint.

Az öreg beleharapott az ajkába s gondolatokba merülve füttyörészni kezdett a fogai között:

- Óh! - szólt - az új menetrend! Értem, értem!

Erre bement abba a terembe, hol a felügyelő-bizottság tanácskozott s a melyet én az imént elhagytam, míg kutyája, a Dandie, aki vezetni szokta a vak embert, velem maradt. Ez igazán az isteni gondviselés műve volt. Egy pillanat múlva már visszajött és csendes csodálkozással nézte, hogy a kutya barátságot kötött velem.

- Ön a kenyerét kidobta a vízre Mr. Phee, az arkangyalát! - mondá. - Mi az ördögért szidta össze a felügyelő-bizottságot, Mr. Phee? Ez drága multság!

- Lehet, hogy nem volt igazam Mr. Rimmon, de ha valakit kidobnak azért, mert becsületesen teljesíti a kötelességét, az ember olyankor nem mindig nagyon udvarias!

- Ezt hallottam! - viszonzá Mr. Rimmon. - Nem volna kedve egy teherszállító hajóhoz, meghatározott útirány nélkül? Csak tizenöt fontot kapna havonként, de azt mondják, a vak ördög jobban látja el az embereit, mint más. A «Kite»-ről van szól... És most mondja meg, miért dobta oda az állását Holdocknak?

- Az új menetrend miatt! A «Boroszló» azt ki nem bírja!

- Püh! Püh! - fujt az öreg. - Mégis csak meg kellett volna próbálnia, erőltetnie kellett volna a dolgot, hogy megmutassa, milyen jól vezeti ön a hajót, aztán behozhatta volna két nappal később. Mi sem könnyebb, mint azt mondani, hogy azért járt lassan, mert elromlott a gép, mi? Az én embereim mind így csinálják - és én hiszek nekik.

Még beszélgettünk egy kicsit egyről-másról s a rákövetkező héten elfoglaltam helyemet a «Kite»-n. Egy teherszállító hajó a Black Bird-vonalról kétezeröttszáz tonnás és közönséges Compound-gép. Minél mélyebben feküdt, annál jobban szaladt. Jó ellátás volt odafelé, visszafelé még jobb, a bemutatott számlákat minden széljegyzet nélkül utalványozták, a legjobb szén és kitűnő legénység. Mindent megtett az öreg, amit kívántak tőle, csak ujonnan mázoltatni nem akart semmit. És ez volt vele a nehézség. Inkább kihúzatta volna az utolsó fogát, semhogy újra mázoltatott volna valamit. De a gépei körül lehetett járni-kelni, anélkül, hogy az ember az életét kockáztatta volna és daczára vakságának, láttam, mikor öt csónakot, melyek kissé rongált állapotban voltak, egy fejmozdulatomra visszautasított. A marhaszállító szállásaiért az északatlanti téli időjárással szemben is kezességet lehetett vállalni. Ön érti: mit jelent ez!

Óh, azt még elfeledtem megmondani, hogy egész az orráig tele lehetett rakni árukkal, hogy három és fél mértföldet ment óránként, s a gépek oly lágyan és szépen duruzsoltak, mint egy kis gyermek álmában. Bell volt a kapitányunk, s ha egyébként a kapitány és a legénység nem is igen szeretik egymást, mi azért híven szolgáltuk a vén vak ördögöt, meg a kutyáját, s én azt hiszem, az öreg szeretett is bennünket. Az öreg állt vagy két millió fontig, s a vérrokonságával hadilábon állott. A pénz veszedelmes jószág - plane a nagyon sok pénz, egy egyedül álló emberre.

Már kétszer érkeztem haza a hajóval, mikor hírül kaptam, hogy a «Boroszló» tönkrement, szakasztott úgy, a hogy én megjósoltam. Calder volt a mérnök rajta - aki még egy vontatóhajót sem tudna eligazítani! - és sikerült is neki szerencsésen úgy tönkre tenni a gépeket, hogy a «Boroszló» egyszerre csak megakadt künn a sík tengeren, s bámulta a csillagokat, a szalonban összesereglett hetvenkilencz utassal együtt, egészen addig, míg a «Carnavalzaman» haza nem vontatta, ami a tengernagyi hivatal jelentése szerint kerek ötezerhétyszáznegyven fontba került. Teljesen tehetetlenül vesztegelt, értse meg, s valami vihart semmi szín alatt ki nem állott volna. Ötezerhétyszáznegyven font - nem is számítva az új gépeket! Okosabban tették volna, ha engem megtartottak volna - a régi menetrend szerint.

Januárban bementünk a száraz-dockba, s a mellette levő dockban feküdt a «Grottkau», a volt társaságom nagy szállító-gőzöse - ami azelőtt 84-ig a «Dolabella» volt, a Piegion és Walsh-vonalról - egy vashajó, amit Clydeben bocsátottak vízre; lapos fenekű, ötezer tonnás, de olyan, hogy nem engedett sem a kormányos-keréknek, se nem ment előre, se megállani nem akart, ha az ember úgy kívánta. Néha paríroztak az evezői, néha megbolondultak és forogtak, mint az örült, majd megálltak, s összeverődtek, néha meg nekiment a száraz-docknak. De Holdock és Steiner olcsón vették, s egyre átmázolták, mint egy babyloni hölgyet, s mi éppen ezért «babyloniai nő»-nek neveztük is rövidesen. Felkerestem a fiatal Bannistert - aki mindenbe kénytelen volt beleegyezni, amit a felügyelő-bizottság a nyakába sózott - s megtudtam, hogy őt, meg Caldert, a «Boroszló»-ról küldték ki ezzel a szörnyszülöttel. Beszéltem vele, s bementem vele együtt a dockba, s ott a «Grottkau»-ra. Az oldalán már olyan vastag volt a festék, hogy a mázoló, akik ott dolgoztak, maguk is nevettek rajta. De a java még most jön. Volt egy nehézkes, tizenkét lábnyi propellerük, amelynek a farán akkora repedés volt, hogy egy zsebkést bele lehetett volna dugni. Ember! Micsoda rettentő repedés volt ez!

- Mikor javíttátok ki? - kérdeztem Bannistert.

Megértette, mire czéloztam.

- Óh, ez csak olyan felületes repedés! - válaszolt, anélkül, hogy rám tekintett volna. - Ma estére majd betömik! Én házas ember vagyok, tudja, s önnek - elvégre is - ismernie kellene a mi felügyelő-bizottságunkat!

Erre ugyancsak megmondogattam neki. Ön tudja, hogy visszhangzik a szó egy száraz-dockban. Láttam, hogy a fiatal Steiner fenn áll és hallgatózik s aztán mindenféle goromba szavakkal igyekezett engem provokálni, kijelentve, hogy én megzavarom a házi békét. Hogy én spiön vagyok, meg elcsapott hivatalnok, meg hogy elrontom a fiatal Bannister-t s ő fel fog jelenteni engem izgatás miatt. Mikor azonban megfogtam a létrát, hogy felmászam oda, ahol ő áll - bizony ledobtam volna a dockba, ha megcsípem! - elpusztult onnan.

Ahogy megfordultam, Mr. Rimmon-nal és a kutyájával, Dandie-val álltam szemben. A kutya lánczon volt és vezette a gazdáját a vasúti sínek között.

- Mr. Phee! - kiáltott rám - Ön nem azért kap fizetést, hogy veszekedjék a Holdock, Steiner, Chase & Comp. céggel ott, ahol csak lehet. Mi történt megint Önök között?

- Semmi más, minthogy a propellerükön akkora repedés van, mint egy barlang szája! Az Isten szerelmeért, menjen oda és nézze meg maga, Mr. Rimmon, hisz az kész kutyakomédia!

- Hát hol az a repedés és milyen?

- Milyen? Hét czollos repedés, a hajó farán! Nincs az a hatalom a földön, mely megakadályozhatná, hogy tönkre menjen!

- Mikor?

- Ezt már én sem tudom! - válaszoltam.

- Hm, hm, úgy, úgy! - dohogott Mr. Rimmon. - Mindnyájunknak az ideje ki van mérve. De biztos ön benne, hogy repedés volt, amit látott?

- De ember, hiszen az nem is repedés, hanem barlangnyílás! - kiálték, mert már más szavakkal ki se tudtam fejezni magamat. - És a fiatal Bannister azt mondja, hogy csak egy felületes kis repedés!

- No, én azt hiszem, a mi dolgunk az, hogy a magunk üzletére vigyázzunk. Ha pedig Önnek barátai vannak ott a fedélzeten, Mr. Phee, miért nem hívja meg őket Radley-hez ebédre?

- Én theára akartam őket meghívni a kajütbe! - viszonzám. - Szállító hajók mérnökei nem fizethetnek hotel-árakat!

- Na, na, na! - mormogott az öreg és ravaszul hunyorított a szemével. - A kajütbe nem lehet. Kinevetik a «Kite»-t, mert az nincs úgy át- meg átmázolva festékkal, mint a «babyloniai nő». Csak hívja meg őket Radley-hez Mr. Phee és a számlát küldesse hozzám. Nem, nem... nem! Semmi köszönet, barátom. Ki nem állhatom a hálálkodást!

Bell és én meghívtuk a fiatal Bannister-t és Caldert-t ebédre Radley-hez. Ott nem szabad nevetgélni és énekelni, de mi külön szobát nyitattunk - akár csak a cowes-i földbirtokosok.

Mr. Phee kéjesen mosolygott s hátradőlt karosszékében, hogy kényelmesen gondolkozhassék.

- Nos, és? - kérdeztem.

A számlát elküldtük Mr. Rimmon-hoz s ő egy szót sem szólt hozzám többet egész a hét végéig, mikor felkerestem, hogy rábeszéljem: festesse át a «Kite»-t, mert úgy hallottuk, hogy Liverpoolba fog indulni.

- Ön ott fog maradni, a hová állítottam! - szólt a vak ördög. - A «Kite» nem megy Liverpoolba, amíg én ki nem adom a rendeletet - és hogy jövök én ahhoz, hogy új mázolásra pazaroljam a pénzemet, mikor a «Saskeselyü» Isten tudja mióta hever a dockban?

A «Saskeselyü», ami nagy szállító gőzösünk volt - Mr. Intyre volt rajta a mérnök - s én tudtam, hogy a hajó három hónapja került haza a reperánczióból. Aznap reggel találkoztam Mr. Rimmon első könyvelőjével - Ön úgysem ismeri őt - aki majdnem a körmeit harapta le dühében.

- Az öreg ember megbolondult! - mondotta. - Visszatartja a «Saskeselyü»-t!

- Tán van valami oka! - mondtam én.

- Oka!... Meg van bolondulva!

- Óh, addig nincs megbolondulva, míg mázoltatni nem enged! - mondtam én.

- Hiszen éppen azt cselekszi - és Délamerikába kéne árukat szállítanunk olyan árban, aminőt soha az életben többé nem kapunk. Most mázoltatja őket - most! - mázoltatni, mázoltatni, ilyenkor! - kiabált a kis könyvelő s úgy tánczolt, mint a tyúk a forró vason. - Ötezer tonna árú, amit könnyű szerrel megkaphattunk volna, hever a száraz-dockban, ember! s ő negyedfontos dobozokban osztogatja ki a festéket - mert azért fáj ám a szíve érte, ha még oly bolond is! És a «Grottkau», a «Grottkau!» - mely első sorban jönne tekintetbe, elnyel minden fontot, melynek a miénknek kéne lennie Liverpoolban!

Egészen megkövültem, mikor meghallottam ezt az ostobaságot - és azon tűnődtem, hogyan illik ehhez a dologhoz a Radley-ben elköltött ebéd.

- Csodálkozik, ugye, Mr. Phee! - szólt a könyvelő. - Itt vannak a gépek, az anyag, a vasrudak - tudja ön, mibe kerül most a szállítási díj? - és zongorák, kelmék, fényüzési cikkek Brazília számára - minden ördögöt beletömnék a «Grottkau»-ba, az átkozott Steiner «Grottkau»-jába és a «Saskeselyü»-t - mázolják!

Istenemre, azt hittem, a nagy felindulástól megüti a guta. Csak ennyit tudtam neki mondani:

- Az embernek be kell tartani a parancsot, ha a vállalat tönkre megy is!

De a «Kite»-n csakugyan azt hitték, hogy Mr. Rimmon megbolondult s a «Saskeselyü» mérnöke, Mr. Intyre már kereste is a paragrafust, melynek alapján őt be lehetne zárni, mert hogy a hajózási törvényekbe merülve találta egyszer az öreget. És hétről-hétre szaporodott a szállítmány Délamerika felé! Igazán vétek volt!

Ekkor Bell azt a parancsot kapta, hogy a «Kite»-t víz-ballasztal vigye Liverpoolba s Mr. Rimmon, mikor eljött, hogy «Isten hozzád»-ot mondjon nekünk, egyre azon sopánkodott: mily töméntelen festéket pazaroltak a «Saskeselyü»-re.

- Számítok rá, hogy behozzák ezt a költséget! - így szólt - számítok rá, hogy meg fog térülni! Istenem, de hát miért is nincs ön még úton? Miért ödög itt a dockban még mindig?

- Mit? Mr. Rimmon! - szólt Bell - hiszen már úgyis egy nappal később érkezünk Liverpoolba! A «Grottkau» kapta meg mind a szállításokat, melyek pedig a «Saskeselyü»-nek dukáltak volna!

Mr. Rimmon nevetett és hunyorgatott - az öregség okozta agylágyulásnak tökéletes képe volt. Hiszen Ön tudja: a szemöldökei úgy nyíltak föl és le, mint a gorilláéi.

- Önök lepecsételt parancsokat fognak kapni! - szólt és megrázta magát, meg vakarózott. - Ime, itt vannak; akkor fogják felbontani, ha egyedül lesznek!

Mikor az öreg ember kiment a partra, Bell felnyitotta a borítékot s így szólt:

- A déli partvidéken mászkáljunk ide-oda s várjuk a további parancsokat - ilyen időjárás mellett! Most már egészen bizonyos, hogy az öreg megbolondult!

Nos tehát: az öreg «Kite»-t csakugyan elindítottuk - útalatos rossz időnk volt! - s egyre a part mellett haladtunk s vártuk a távirati parancsot, melyeket minden hajóskapitány útál és átkoz. Majd átmertünk Holyhead-ba s Bell felnyitotta az utolsó borítékot is, melyben az utolsó utasítások voltak. Lenn voltam nála a kajütben s ő odadobta elébem a papirost és így kiáltott fel:

- Hát hallottál már valaha ilyet világeletemben?

Nem akarom elmondani: mit írt Mr. Rimmon, de igazán minden volt az öreg, csak bolond nem. Erős szél fújt délnyugat felől, mikor Mersey-t megpillantottuk, kegyetlenül hideg reggel volt, a tenger és az ég szürkés-zöld - s mi horgonyt vetettünk. Az emberek átkozódtak. A fedélzeten semmi sem maradhat titok. Mindnyájan azt állították, hogy az öreg Mr. Rimmon megérett a bolondok házára.

Aztán láttuk a «Grottkau»-t, újonnan mázolt kéményével, újonnan mázolt csónakjaival stb. Calder elmondta nekem, mikor Radley-nél ebédeltünk, mi baja volt a gépeinek, de saját füleimmel is meghallottam volna két mértföldnyiről is, úgy zakatoltak. Megkerültük őket s az általuk vágott víz sodrában eviczkelünk. Hat órákor erősen fújt a szél, de tiszta idő volt s az őr világosan látta, hogy délnyugat felé tartunk.

- Irland felé akar átkelni ez a fiakecske! - mondta Bell. A hídon álltam vele s a «Grottkau» világító lámpását néztem... A zöldet nem lehet olyan messziről kivenni, mint a pirosat, különben szélteben haladtunk volna előre. Utasokkal nem sokat kellett törődnünk s majdnem hogy egy teherhajóba sétáltunk bele, amely a kikötő felé Liverpoolba igyekezett. Hogy részletesen elmondjam, Bell épen csak hogy másfelé kormányozhatta a hajó orrát; a két híd kissé súrolta egymást. Egyik utas az újságba is kiírta az esetet, amint a vámhivatalba ért. Ezen az éjszakán és a következő két napon a «Grottkau» mögött haladtunk s ellubiczoltunk valahogy a Fastnetten.

- De ha dél-amerikai kikötőt akarunk érni, csak nem vitorlázunk a Fastnetten? - kérdeztem.

- Mi nem. Mi, amennyire csak lehet, egyenesen megyünk előre. De mi a «Grottkau»-t követtük, amely semmikép sem akart továbbmenni ilyen vihar ellen. Teljes tudatában voltam annak, hogy milyen helytelenül cselekedtem s nem vethettem semmit a fiatal Bannister szemére. Észak-tengeri téli zivatar kerekedett, átkozott széllel, hóval és jégzáporral. Mintha csak az ördög futkározott volna a mélyben s zavarta volna fel a vizet, úgy hullámozott. Feljött a mélyből, de abban a pillanatban, amikor napvilágra került, elrohant Dunmore Head felé. Istenem, hogy örjöngött! Egymásután három csónakunkat ragadta el a hóvihar s az árboczok úgy meggörbültek, mint a kos szarva.

- Szörnyűség! - szólt Bell az utolsó csónakban. - Csónak nélkül ugyan semmi podgyászt át nem lehet szállítani.

Nem tartozom azok közé, akik valami fölött felboszankodnak, kivéve a gépeket s úgy tettem, mintha azért jönnék le, hogy nézzem, hogyan szeli a habokat a «Kite». Uram, a legjobban felszerelt csónak volt, a mit csak valaha a Clydén vízre bocsátottak! Almérnököm, Kinloch szintén tudta ezt. Mikor megtaláltam, éppen harisnyáit szárítgatta a főcsövön s szakállát fésülte azzal a fésűvel, amit Janettől kaptam a múlt évben, egész kedélyesen, mintha már a kikötőben volnánk. Kipróbálom a szivattyút, benéztem a tüzelőbe, minden helyet megvizsgáltam, ráköptem a rácsra, hogy szerencsét hozzon, megáldottam s magamhoz vettem Kinloch harisnyáit, mielőtt visszatértem a hídra. Azután Bell átadta nekem a kormányt s bement, hogy maga is felmelegedjék. Mikor ismét feljött, keztyűim átfagytak és szemhéjamon jég csüngött.

Éjjelre engedett kissé a vihar, de nehéz utunk volt, mert a «Kite» előre-hátra himbálódott folyton. Azon a reggelen hosszantartó köd volt s a «Grottkau» egyenesen nyugatnak fordította orrát.

- Most Rio felé igyekszik, akár hullámszik, akár nem! - mondta Bell.

- Az előző éjjel nagyon megviselte! - véltem én. - Figyeld meg, a mit most mondok, most törni fog.

Hozzávetőleg körülbelül százötven mértföldnyire voltunk nyugatra Hyne-Head-től. Kereszteltük az északtengeri postagőzös vonalát, folyvást a «Grottkau» látkörében; éjszaka közelebb jutottunk hozzá s nappal ismét eltávolodtunk. A vihar után hideg állott be, az éjszakák vak-sötétek voltak.

Péntek éjszaka éppen a gépteremben voltam, a mikor Bell a szócsövön lekiáltotta: «olyan messze van tőlünk». Felmentem.

A «Grottkau» csinos távolban volt tőlünk dél felé s a három vörös fénypont egymásután bukkant fel, egy gőzöst jelezve, a mely nincs harczképes állapotban.

- Ezt nekünk kell czipelni! - mondta Bell s ajkait nyalogatta. Többet fog érni, mint a «Boroszló». Tartsunk feléje, Mr. Phee!

- Várj egy kicsit! - szóltam én. - A tenger ezen a tájon tele van hajókkal.

- Éppen azért! - mondta Bell. - Ott egész vagyon úszkál. Gondold csak meg, ember!

- Adj nekik időt, a míg nappal lesz. Tudja, hogy mi itt vagyunk. Ha Bannister segítséget hoz, röppentyűt fog felbocsátani.

- Ki mondta neked, hogy Bannister törődik velünk? Meg fogod látni, hogyan fog elvinni az orrunk elől egy eltévedt, vagy törést szenvedett hajót! - szólt s megforgatta a kormányrudát.

Lassabban haladtunk.

- Bannisternek nagyobb kedve lett volna egy postagőzősön hazautazni s a saját termében étkezni. Emlékszel még rá, mit beszéltek akkor este Holdockról és a Steiner élelmezéséről? Mérsékelj magad, ember, mérsékelj magad. A vonszolás, az semmi, de egy megsérült hajó megmentése temérdek mentőpénzt juttat az embernek.

- Hű - -! - kiáltott fel Bell. - Ez aztán jó eszme volt tőled, Mac. Úgy szeretlek, mintha testvérem volnál. Maradjunk ott, a hol vagyunk, a míg nappal nem lesz! - s erre lecsendesedett.

Ekkor egy röppentyű szállt fel előttünk a magasba, kettőt a hídról bocsátottak fel s hátul kékes fény gyúlt ki. Utána elől kátránytűz lobogott fel.

- Azt hiszi! - mondta Bell - hogy mindennek vége s én nem fogok kapni egyebet azért, hogy Bannistert megmentettem, mint egy távcsövet - a tökfes! Nyomorúság!

- Mindig szépen lassan! - szóltam. - Dél felől jeleket küld felénk. Bannister ép olyan jól tudja, mint én, hogy egyetlen röppentyű mellé szólítja a «Kité»-t, különben nem gyújtana semmiféle tüzet. Hallgasd csak, hogy krárog.

A «Grottkau» füttyölt, füttyölt öt perczig folyton s utána még több tűz gyuladt ki - egész kiállítás.

- Ez nem szakmabeli emberektől való! - vélte Bell. - Neked igazad van, Mac. Ez egy utassal teli kajüt. Messzelátóján keresztül dél felé nézett, a merről valami tömeg mozgott.

- Mit csinálsz? - kérdeztem tőle.

- Postagőzös! - szólt. - Itt van a röppentyűje. Ohó, felköltötték aranyos kapitányukat - most az utasokat is felköltötték. Felfelé fordítják a villanyos fényt. Kabin kabin mellett. Ez ismét egy másik röppentyű! Erre tartanak.

- Add ide a látsövet! - mondtam. - De Bell úgy tánczolt körbe a hidon, mintha megbolondult volna. Postaszállítmányok! - postaszállítmányok! - postaszállítmányok! - kiabálta. A kormány-nyal való szerződésben a postaszállítmányok pontos továbbítása van kikötve; és azért - vigyázz csak, Mr. Phee - emberéleket megmenthetnek, de vontatásra nem vállalkozhatnak - nem kerülhet vontatás alá. Egy fél óra alatt vége lehet!

- Vissza! - szóltam én - összes világító eszközeinket gyűjtsuk meg. Ó Bell, milyen tökfilkó vagy te!

Elöl lerohant a hidról, én hátulról rohantam le s egy pillanat alatt kigyúlt minden láng, mi pedig figyeltük, mint jönnek mindig közelebb a gőzös lámpásai, a melynek a «Grottkau» jeleket adott.

Óránkint húsz hullámnyit haladt előre, minden kabinja ki volt világítva, oldalához csónakok voltak erősítve. Nagyszerűen haladt előre, éppen egy órája. Szuszogott, mint Mr. Holdock gépe: tíz percz múlva az utasok hurrá-kiáltását hallhattuk s azután tovább ment.

- Egész életében erről fog beszélni! - szólalt meg Bell. - Éjszakai mentés a tengeren - oly kedves, mint egy komédia. Az ifju Bannister és Calder a termeikben fognak ülni és inni s hat hónap multán a tengeri törvényszék egy éjszakai távcsövet fog odaitélni a kapitánynak. Az egész dolog roppant emberies.

Csendben voltunk, a mig csak nappal nem lett. Elgondolhatják, hogy fájdalmas szemekkel vártuk a nappalt - és ott volt a «Grottkau», orrát kissé a magasba emelve s úgy meredt reánk. Nevetségesen nézett ki.

- Miért sülyedt le olyan mélyen az egyik részével? - kérdezte Bell. - Az örvény lyukat ütött rajta és - nekünk nincs csónakunk. Háromszázezer font sterling illanna így el az orrunk elől? Mit csináljunk?

S egy percz alatt egészen megvadult a különben is hevülékeny ember.

- Menj olyan közel, a hogy csak tudsz! - mondtam. - Adj nekem egy horgonyt s egy kötelet s odaúszom.

A tenger felülete kissé rendesebb volt, hideg volt, rettenetes hideg és szél, az utasok eltávoztak a fedélzetről, úgyszintén Bannister és Calder s a többiek is a felvonó hidat leeresztették szélmentében. A podgyászokat figyelmen kívül hagyni annyi lett volna, mint arczul csapni a gondviselést.

Ötven yardnyira megközelítettük őket, mialatt engem Kinloch folytonosan olajjal öntözött s a mint elértük őket, a fedélzetre mentem, hogy megmentsek háromszázezer fontot. Ember, a hideg tűrhetetlen volt, de mindent megfontoltam s miközben a hajó oldalát súroltam, éppen a felvonóhid alsó lépcsőfokához értem. Mondhatom, senki sem csodálkozott jobban nálam. Mielőtt lélegzetet vettem volna, mindkét térdemet nekifeszítettem a lépcsőnek. A kötelet megerősítettem s aztán lementem a fiatal Bannister kabinjába, a hol megszártottam ruháimat és testemet s mindent megpróbáltam a végre, hogy vérem gyorsabb keringésbe jöjjön. Három pár alsó nadrágot találtam, mindent magamra húztam. A leghidegebb idő volt, a mire csak életemben emlékszem.

Azután lementem a gépterembe. A «Grottkau» a farkával dőlt oldalt. A gép egészen hátul volt. Nagy, vagy öt láb magas víz volt a teremben, ami ide-oda hullámozott benne, feketén és piszkosan; talán hat láb is volt. A tüzelő helyiség ajtói el voltak reteszelve s egészen sötét

volt. Egy pillanatra megbődített a piszkos víz, de csak egy pillanatra; piszkos hab- és levegő-buborékok voltak a tetején: holt víz, a mely még tisztán ömlött be. A Calder sapkája úszott rajta.

Honnan került az oda?

- Na, a nagy zavarban, a mikor a propeller elszaladt s a gépek zakatoltak stb., nagyon lehetséges, hogy Calder elvesztette fejéről s nem törődött vele, hogy ismét megtalálja. Emlékszem rá, hogy Southamptonban ugyanilyen sapkában láttam.

- Nem a sapkára vagyok kíváncsi. Csak azt kérdeztem, hogy a víz hol ömlött be, mit csinált ott s miért volt meggyőződve róla, hogy sehol semmi hasadék nem volt, Mr. Phee?

- Helyes alapon - helyes és elegendő alapon.

- Mondja már meg, mi volt az?

- Na, olyan valami, a mi tulajdonképen nem én rám tartozik. Hogy nyíltan beszéljek, én abban a véleményben vagyok, hogy más valaki hibás benne. Mi mindnyájan hibázhatunk.

- Ó, bocsánatot kérek! No csak tovább.

Bell felém kiáltott: mi történt?

- Minden meglesz! - feleltem. Dobjátok át egy hajókötelet és egy embert, a ki nekem kormányozni segítsen. Majd a magammal hozott kötéllel vonom ide.

Bell visszakiáltott:

- Egyikük sem bízza magát erre a vízre - csak Kinloch, de őt nem tudom nélkülözni.

Láthattam, mint rázzák túlán fejüket az emberek s néhány erős szót kiáltottak át.

- Annál több mentőpénz marad nekem - gondoltam. Magam fogok segíteni a dolgon.

Erre megszólalt egy hajó-patkány: azt hiszitek, hogy biztonságban van?

- Nem állok jót semmiért! - szoltam - csak talán egy kis verést kapok, mert oly soká kell várnom.

Erre átkiáltott:

- Itt csak egyetlen úszóöv van s azt senki sem találja, különben átmennék.

- Dobjátok át! - szoltam, elvesztve türelmemet - dobjátok át Isebelt! - s ők megragadták az önkéntest, mielőtt tudhatta volna, mi történik vele s átdobták a kötél felé. Ezzel húztam őt mindig közelebb; egész takaros újoncz volt, miután a sós vizet kiráztam belőle, mert különben nem tudott úszni.

Erre egy hajókötelet erősítettek a kötéltre, amit csak nagy izzadság árán tudtam áthúzni.

Bell olyan közelre kormányozta a «Kité»-t a «Grottkau»-hoz, hogy féltem, hogy surlódni fognak, ami kárára lehet a «Grottkau»-nak. Még egy hajókötelet dobott át nekem s aztán odébb ment s akkor elkezdtük ugyanazt a fáradságos munkát a második kötéllel. De ennek dacára - Bellnek igaza volt - hosszú út volt még előttünk a czipelésre, csak a gondviselés segítsen bennünket. Mire a második kötél is meg volt erősítve, egészen nedves voltam az izzadságtól, szoltam Bellnek, hogy menjünk tovább, hazafelé. A másik férfi szívesen segített, csak innivaló után kérdezősködött. A kormányrudat reábiztam s magam lementem. Micsoda kormányzás volt az! De legalább megragadta a küllőket s forgatta és okos arcot vágott mellé.

Lementem és a fiatal Bannister fülkéjében mélyen elaludtam. Végül szörnyű éhség ébresztett fel. Kissé hullámozott a víz. A «Kite» maga után czipelte a «Grottkau»-t, amelynek orra magasabban emelkedett ki a vízből. Felháborító volt, hogy hagyta magát vonszolni. De a leggyalázatosabb volt az élelmezés. Egyszerűen komisz volt!

A legénység a fedélzet új festését tele írálta s én nyomorúltul éreztem magam. Nem volt egyéb tennivalóm, mint megnézni a vontatóköteleket s a «Kite» farkát, amely a fehér habos vízbe merült. Működésbe hoztam a szivattyút s kiszivattyúztam a vizet a gépteremből. Amint az száraz lett, lementem s úgy vettem észre, hogy a burkolat meg volt hasadva. De nem volt nagy a baj. A propeller elszaladt a hajótól, amit már azelőtt tudtam s arra várt Calder, kezét a gépre támasztva. Legalább úgy beszélte el nekem később, amikor szárazföldet értünk. Nem tört el, sem el nem görbült. Egyszerűen lesülyedt a tenger fenekére, ép úgy, mint mikor egy ember ereszkedik a víz alá, daczára, hogy vigyáznak rá - és ezt jól rendezte be így a gondviselés. Azután végignéztam a «Grottkau» fedélzetét. Csónakjai oda voltak, itt-ott hiányzott rajta egy-egy felszerelés s egy szellőztető, vagy kettő tönkre volt téve; a hajóhíd meg volt görbülve, de lejárói nem szenvedtek kárt. Átkozott helyzetem volt, oda mentem, hogy mint egy élő lény iránt, gyűlöletemet fejezzem ki iránta; nyolcz napig szűkölködtem a tetőzetten. Egész nap olvastam a fülkében. Nyomorúlt módra rossz volt. Nyolcz napig voltam, uram, a «Grottkau» fedélzetén s nem volt egy rendes ebédem. Nem csoda, hogy a legénység nem akart rajta maradni. A másik ember? Óh, annak adtam elég munkát. Takarosán elláttam vele.

A kötelek nyöszörögni kezdtek, a miért mellettük kellett maradnom. Erősen tartottam magam a folyosón s a vihar egyes rohamai között lélekzet után kapkodtam. Majd meghaltam a hidegtől és az éhségtől, mert a «Grottkau» teherhajóként hagyta vonszoltatni magát. A csatornán felfelé nagyon súlyos teher volt. Hanyatt-homlok rohantunk a part felé, hogy kissé körülnézzünk, keresztül sétáltunk két-három halászsajkán, amelyek tulajdonosai ránk kiabáltak. Majd földhöz vert bennünket egy berugott gyümölcsáros, aki köztünk és a part között úszkált sajkájaival. Az éj mind sűrűbb lett s az uszályhajóról érezhettem, hogy Bell nem tudja, merre van. Istenem, reggelre megtudtuk, mert a szél szétfújta a ködöt s a nap tisztán világított s oly biztosan, amilyen biztosan Mr. Rimmon nekem chekket adott, nyúlt végig az uszályon az eddystone-i világító-torony árnya. Milyen közel voltunk ah, milyen közel! Bell egy lódítással közelebb hozta a «Kite»-t, úgy, hogy majdnem kiszakította a «Grottkau» oldalpárkányát s emlékszem, hálát adtam a Teremtőnek ott a Bannister fülkéjében, amint a plymouthi-molon belül voltunk.

Az első ember, aki a fedélzetre jött, Mr. Rimmon volt. Azt már elmondtam, hogy a mi rendeletünk úgy hangzott, hogy bármit, amit találunk, Plymouthba hozzuk. A vén ördög ép aznap este jött le; szépen kiszámította a napot, azok után a hogy Calder azt neki elbeszélte, amidőn a postagözös partra szállította a «Grottkau» utasait. Pontosan eltalálta, a mi időnket. Bellhez folyamodtam, hogy együnk s ő valamit átküldött nekem a csónakba Mr. Rimmon által, amikor az öreg arra jött. Hunyorgatott, térdére ütött, folyton mozogtak szemöldei, amíg ettem.

- Mi élelmezzük Holdockot, Steinert és Chase-t, az önök embereit? - kérdezte.

- Láthatják! - feleltem s felhörpintettem a második üveg sört. - Semmi kedvem sem volt kiéhezni, Mr. Rimmon.

- Vagy úszni! - szólt, mert Bell elbeszélte neki, mint hoztam a kötelet a fedélzetre. - Na, gondolom, nem fogja a rövidebbet huzni. Micsoda árút adtunk volna a «Saskeselyü»-nek, amely - hajó és szállítmány együtt - négyszázezer fontot megért? He, Mr. Phee? Ezt irigylí Holdock, Steiner, Chase és társa - hogy forduljanak fel. Vízet talált a gépteremben?

- Minden zokszó nélkül! - feleltem - volt benne víz. Ki is nyithatta fel a csapóreteszt?

- Ó, ez volt a baj... ez volt? - mondta az öreg s szemmel láthatólag elcsodálkozott. - Csapóreteszt mondott ön?

- Azt hiszem, ez volt az oka. Mindegyik el volt zárva, amikor én a fedélzetre jöttem, de valaki nyolcz lábnyira sülyesztette a víz alá a géptermet s leszedte a reteszt a második fokon.

- Menydörgős mennykő! - kiáltott Mr. Rimmon. - Hihetetlen, mily felbőszítően tudnak ezek az emberek viselkedni. De Holdockot, Steinert és Chaset alaposan befeketíti a dolog, ha az ügy törvényszék elé kerül.

- Ó, ez csak az én egyéni kíváncsiságom volt - mondtam.

- Hol volt a «Kite», amikor az a fényezett postagőzös felvette a «Grottkau» utasait?

- Ugyanazon a környéken! - feleltem.

- S kettőjük közül kinek jutott eszébe, a lángokat felgyújtani? - kérdezte, miközben hunyorgatott.

- Dandie! - szoltam a kutyához - mindkettőnknek védekeznünk kell a kíváncsiság ellen. Hálátlan üzlet. Milyen kilátásaink vannak a mentőpénzre, Dandie?

Nevetett, a míg majd megpukkadt.

- Vegye el, amit magának adok, Mc Phee, s legyen békével! - szolt ő. - Istenem, mennyire elpocsékolja az ember az idejét, amikor megöregszik. Hagyja ott a «Kite»-t, uram, amikor csak teheti. Egészen elfelejtettem, hogy Londonban egy kelettengeri szállítmány vár magára. Ez lesz az utolsó útja, úgy gondolom.

Steiner emberei jöttek a fedélzetre, hogy megkezdjék munkájukat, s a mikor átmentem a «Kite»-re, a fiatal Steinerhez eveztem egy csónakon. Lefelé nézett, de Mr. Rimmon rászólt:

- Itt van az az ember, akinek a «Grottkau» megmentését köszönheti! Engedje meg, hogy bemutassam önnek Mr. Phee-t. Talán előbb is ismerhette; de önnek nagyon kevés szerencséje van az embereivel - akár a szárazföldön, akár a fedélzeten!...

A fiatal Steiner oly ingerülten nézett ki, mintha fel akarná falni a beszélőt, a míg Mr. Rimmon kiszáradt torkával tovább kotyogott és pipázott.

- Még nincs meghatározva az ön mentési díja! - szolt Steiner.

- Na, na! - kiáltott az öreg ember, olyan élesen, hogy messze elhallatszott - nekem van két millió fontom, s nincs gyermekem, hallja maga Júdás, ha perre viszi a dolgot, én minden fontot leverek önön, a míg az utolsó is le nem lesz verve. Tudja ki vagyok én, Steiner? Én Mr. Rimmon vagyok, a Mr. Naughton és Rimmon cég belfagya.

A «Kite» a keleti tengeren volt, a míg az öreg munkáját végezte, de tudtam, hogy a becslők háromszázhatvanezer fonton felülre fogják becsülni a «Grottkau»-t - a megterhelési jegyzéke csupa gazdagság volt - és Mr. Rimmon egy harmadát kapta az értéknek az elhagyott hajó megmentéséért. Láthatjuk, hogy erős különbség van, ha egy hajót legénységgel együtt vonatnak biztos kikötőbe, vagy ha egy roncsot viszünk magunkkal. Erős különbség - fontokban!

Azután visszajött a «Kite» és Mr. Rimmon személyesen fizette ki nekem, Bellnek, s a legénységnek a pénzt. Az én részem épen huszonötezer font sterlingre rugott.

Huszonötezer font sterling. Na, én nem vagyok olyan, hogy az ablakon dobjam ki a pénzt, de oda adnám hat havi fizetésemet - százhusz fontot - ha tudnám, ki merítette a víz alá a «Grottkau» géptermét. Én jól ismerem Mr. Rimmon idioszinkrásiáját, az ő keze nem volt a játékban. Calder szintén nem volt benne, s veszekedni akart velem. A hivatása miatt a legcsúnyább

dolog is lett volna Caldertől - nem velem veszekedni - hanem a csapóreteszt kinyitni, de egy ideig azt hittem, hogy ő volt. Igen azt hittem, hogy ő lehetett.

- Hát a maga véleménye micsoda? - kérdeztem.

- Na, én hajlandó vagyok azt hinni, hogy ez a gondviselés ujjsmutatása volt, hogy bennünket figyelmeztessen, hogy mindig az ő kezében vagyunk.

- Magától csak nem csapódhatott fel és le?

Azt nem mondom; hanem valami kiéhezett gépész vagy fűtő kinyithatta rövid időre, hogy annál biztosabban megszabadúlhasson a «Grottkau»-tól! Demoralizáló hatású, ha egy géppel való baleset után azt kell látni, hogy a gépterem tele van vízzel, demoralizáló és egyszersmind csalékony. Ám végül is mindegy, vajjon az ember elérte-e amit akart, mert az utasok a posta-gőzös fedélzetére mentek és azt kiabálták, hogy a «Grottkau» süllyed. De figyelemreméltó megfontolni a következményeket, s nincs kizárva, hogy most valami mást, törést szenvedett hajón van elátkozva és én itt ülök huszonötezer fonttal jól ellátva, azzal az elhatározással, hogy többé nem megyek a tengerre - kivéve, ha a gondviselés úgy akarja, mint utas, érted, Janet?

Mr. Phee megtartotta szavát. Ő és Janet utasokként keltek útra első osztályon. Hetven fontot fizettek fülkéikért. Janet egy nagyon beteg asszonyt talált a második osztályban, úgy, hogy ő tizenhat napig lent maradt, s a második osztályú teremhez vezető lépcső aljában csacsogott, a míg betege elaludt. Mr. Phee huszonnégy óráig volt utas. Azután a mérnöki kör - a hol az asztalok olajos terítővel vannak fedve - felvette kebelébe s az út hátralevő részében ez a társaság egy legjobb bizonyítványokkal ellátott mérnök ingyenes szolgálataival lett gazdagabb.

ÁRVÍZKOR

Nincs rá mód, Sahib, hogy ma éjszaka átjusson a folyón. Azt beszélük, hogy egy ökröskocsit már elragadott az árvíz, arra lefelé, de nem ért a másik partra még az Ekka se, pedig átindult már egy félórával azelőtt, hogy jönni tetszett. Úgy siet a Sahib? Nohát majd beléhajtom a gázló-elefántot, hogy a Sahib is láthassa. Haj, te legény, ott az ólban! Hozd ki csak Ram Pershadot, aztán ha nem fél az ártól - hát akkor jó. Az elefánt soha, soha se hazudik, Sahib, hozzá még Ram Pershad el is választódott az ő Kala Nag barátjától. Bizony nagyon szeretne a tulsó partra jutni.

Rajta, menj hát, én királyom! Eredj be a közepéig, édes fiam, nézd meg, mit mond a folyó. Gyű, te, Ram Pershad! Elefántok gyöngye, be csak a folyóba!... Üss hát a fejére, te tökféjű... Arravaló tán az ösztöke, hogy a te kövér hátadat bizgassák vele, te fattyú? Üsd, vágd! Mit ártanak neked azok a vízi kövek, Ram Pershad, én hősöm, erősség hegye! Be csak, eredj be!

Nem lehet, Sahib, hasztalan. Hallod, hogy trombitál? Azt mondja most Kala Nagnak, hogy nem bír átmenni. Nézd csak! Megfordult és a fejét rázza, hogy ő nem bolond. Tudja ő, hogy mi az, mikor a Barhwi haragos. No persze, hogy nem vagy bolond, fiacskám, Szálem, Ram Pershad, te bátor hősöm! Vidd a fák alá, legény, hadd jusson egy pár jó harapáshoz. Jól van, te legderejobb minden elefánt között! Most pedig eredj aludni!

Hogy mit csinálunk mostan? Hát a Sahibnak várnia kell, míg meg nem apad a folyó. Lehet, hogy reggelre már alábbszáll, ha Isten is úgy akarja, de lehet, hogy csak egy nappal utóbb. Ugyan mért olyan bosszús a Sahib? A szolgálja vagyok én. Bizonyisten ezt a folyót nem én teremtettem. Mit csináljak hát? Szolgálatára áll a Sahibnak az én kunyhóm és minden, ami benne van. Már csepereg az eső. Tessék jönni, uram! Hogy apad le majd a folyó, ha így káromkodik? Hajdanában nem ilyenek voltak ám az angol urak. A tüzes-kocsitól van ez. Hajdanában, mikor éjjel-nappal lovon utaztak, egyet se szóltak ám, ha folyó zárta el az utat vagy kátyúba rekedt egy kocsi. Akkor «az Isten úgy akarta» - nem úgy, mint manapság, mikor a tüzes-kocsi tovább meg tovább, egyre csak tovább megy és továbbmenne még akkor is, ha ennek a földnek minden ördöge belekapaszkodnék a farkába. A tüzes-kocsi rontotta így el az angol népet. Hát aztán baj is az, ha egy nap veszendőbe mén, vagy akár kettő? Tán a lakodalmára készül a Sahib, hogy olyan haragos a sietségtől? Ho-ho-hó!... Vén ember vagyok én már és kevés Sahibot láthatok. Bocsásson meg, ha megfélekeztem a köteles tiszteletről, ami önnek jár. Csak nem haragszik tán a Sahib?

A tulajdon lakodalmára! Ho-ho-hó! Öreg ember esze olyan, mint a numah-fa. Egyszerre kivirít valamennyi mult esztendő bimbója, virága, gyümölcse, fonnyadt levele. Régi meg új, meg az, ami kiveszett az emlékezésből is, itt van mind a három! Üljön a vaczkomra, Sahib, igyék egy kis tejet. Vagy - igazán volna kedve a dohányomat megkóstolni? Nagyon jóféle, nuklav-i dohány. Ott szolgál a fiam, az küldte. Gyújtson rá Sahib, ha érti a módját, hogy kell bánni a vízipáival.

Nini, a Sahib egészen úgy tesz, mint egy müzümán! Vah, vah. Hol tanulta ezt a Sahib?

A tulajdon lakodalmára! Ho-ho-hó? A Sahib azt mondja, hogy az egész históriához semmi köze a lakodalmának? Hát jó, muszáj is a Sahibnak az igazat megmondani nekem, aki csak barna ember vagyok? Akkor bizony nem csoda, ha úgy siet. Harmincz éve már, hogy ennél a gázlónál vagyok, de még nem láttam Sahibot így sietni. Harmincz éve, Sahib! Nagy idő az. Harmincz éve még ez a gázló útjába esett a gabona- és sókereskedőnek, én akkoriban egy éjszaka kétezer vontató-ökröt is láttam a folyón átkelni. Aztán jött a vasút, a tüzes-kocsi csak annyit mond, hogy: st-st-ratt-ratt-ratt, és a tengernyi málháskosár csak elsíklík a nagy hídon,

amott. Mind nagyon szép ez, hanem oda van a gázló, mert már felénk se néz már egy gabonakereskedő se, hogy megpihenjen itt a fák alatt.

Sose fáradjon, hogy megnézzé odakünt az eget. Esni fog szürkületig. Hallja csak! Beszélnek éjszaka a kövek a folyó ágyában. Hallja? A csontját is lehámozták volna, Sahib, ha megpróbált volna átjutni. Lássá, becsukom az ajtót, most az eső be nem verődhetik. Héj, hej, hej! Harmincz esztendő a gázló partján! Vén ember vagyok és - hol van már az a lámpaolaj?

* * *

Bocsásson meg, Sahib, de öreg vagyok és csak olyan ébren alszom, mint a kutya, ön pedig az ajtóhoz járkal. Csak nézzen ki, Sahib. Nézzen és hallgatózzék. Parttól-partig teljes félmér föld most a folyó szélessége - a csillagfénynél megláthatja - és tíz lányi mély a víze mindenütt. Meg nem apad ám, ha mindjárt villog is a dühösségtől az ön szeme, és le nem csillapodik, ha még úgy tetszik is káromkodni. Mi hangosabb, Sahib: az ön szava-e, vagy a folyó zúgása? Kiabáljon csak rá - tán még el is szégyenli magát. Feküdjék le, aludjon tovább, Sahib. Ösmerem én a Barhwi mérget, ha esőzés volt a hegyekben. Egyszer kiűsztam az árvízbe olyan éjszakán, ami tízszerre rosszabb volt a mainál és hálstennek, megmenekültem a halál torkából és megint visszajuthattam ide, ezekhez a bolondokhoz.

Elmondjam ezt a históriát? Nagyon szép história ám. Csak megtömöm elébb a pipámat.

...Harmincz esztendeje volt az, fiatakoromban, kevéssel azelőtt jöttem csak a gázlóhoz. Akkoriban erős voltam és szentül hitték a kereskedők, ha én azt mondtam, hogy tiszta a gázló. Minden éjjel ott kínlódtam a rohanó vízben a lapoczkámig, mellettem százával az ökrök csak úgy bomlottak féltükben, én meg átvittem őket úgy, hogy egy körmükben hiba nem esett. Mikor ezzel megvoltam, a szepegő emberekre került a sor, de ide is adták jutalomképpen a nyájuk legelsejét, a kolompot. Akkora volt az én tekintélyem. Ma pedig, ahogy megered az eső és dagad a folyó, csak mászom a kunyhóba és kutyamódjára szűkülök. Vén ember vagyok már s a tüzeskocsi tönkretette a gázlót. Úgy híttak pedig valamikor, hogy: a Barhwi erőse.

Nézzen az ábrázatomra, Sahib - majompofa már az. A karom - vénasszony karja. Hanem én esküszöm Sahib, hogy akadt fehérnép, amelyik szerette ezt az arcot és pihent ebben a karban. Húsz esztendeje, Sahib. Higye meg, hogy igazat szólok - húsz esztendeje.

Jöjjön az ajtóhoz és nézzen ki. Látja ott azt a gyöngye tüzet, messze a folyó alatt? A templom tüze az, Pateera falvában. Attól éjszakra esik maga a falu, a nagy csillag alatt, csakhogy a folyó kanyarodása eltakarja. Messze van odáig úszni, Sahib? Levetné a ruháját és meg merné próbálni? Nohát én elúsztam Pateerába nem egyszer, de sokszor - pedig vannak ám krokodilusok is a folyóban.

Fajtára nem néz a szerelem; müzülmán létemre, akinek müzülmán volt az apja is, kíváncsítottam volna én másképp hindú asszonyra, hindú özvegyére, a pateerai elüljáró hűgára? Pedig mégis úgy volt. Az elüljáró házanépe errefelé jött a multrai zarándoklásakor, ő meg fiatal menyasszony volt akkoriban. Ezüstszinóros volt annak az ökröskocsinak a kereke, selyemkárpit takarta el az asszonyt, Sahib - és hát nem nagyon siettem átvinni, mert a szél föllebentette a kárpitot, én pedig láthattam az asszonyt. Ahogy visszatértek a zarándoklatról, már meghalt az a ficzkó, aki a férje volt, s én megint megláthattam őt az ökröskocsiban. Istenemre, bolondok ezek a hindúk! Törődtem is én avval, hogy hindú volt-e ő, vagy másfajta, hogy utczát söprött-e, vagy belpoklos, avagy szajha volt-e? Én akkor is feleségül vettem volna és itt a gázlónál készítettem volna neki lakást. A kilencz parancsolat közül azt mondaná a hetedik, hogy a férfi senkit se vegyen el, ha bálványimádó? Igaz volna ez? Siíták is, szuníták is mind azt mondanák, hogy a férfi ne vegyen el bálványimádót? Pap talán a Sahib, hogy ilyen sokat tud? Mondok én neki valamit, amit még nem tud. A szerelemben nincsen se siíta, se szuníta, se parancsolat, se bálványimádó, az a kilencz parancs kilencz apró szalmakéve

csupán, amiket szempillantás alatt elhamvaszt a szerelem lángja. Csakugyan; elvehettem volna: de mit tehettem? Az elüljáró kiküldötte az embereit, hogy füttyköseikkel verjék be a fejemet. Nem félek - nem féltem én öt embertől se; de kicsoda mer kiállani egy félfalunak?

Ezért aztán úgy szoktam tenni, - amint egymással megbeszéltük - hogy éjszaka mentem át Pateerába. Ott a vetésben találkoztunk, nem tudott a dologról senki. Most vigyázni tessék! Itten szoktam én keresztülúszni, aztán künn a dsungel szélén gázoltam a folyó kanyarodásáig és a földnyelven mentem át Pateerába. A templom világossága volt a vezetőm, ha sötét volt az éjszaka. A dsungel a folyó közelében tele van kigyóval - apró karaitok alszanak a homokban - az asszony bátyjai pedig menten agyonvágta volna, ha ott érnek a gabonában. No, nem tudott arról senki, de senki, csak ő, meg én; a lábaim nyomát elmosta a meder futóhomokja. A forró hónapokban semmiség volt a gázlótól Pateerába jutnom, könnyen ment ez még az esős idő beálltával is, ha lassan emelkedett a víz. Testem erejét nekiszegtem a folyó erejének, megtörtént az is, hogy ideát vacsoráztam és odaát ittam rá, Pateerában.

Beszélte az asszony, hogy valami Hirnam Singh nevezetű ember, az a tolvaj, megkivánta őt és hogy ez főtebből egy folyómenti falúból való, de ugyanarról a partról. Valamennyi sikh: kutya, nagy butaságukban elvetették még az Isten legjobb adományát: a dohányt is. Elkészültem rá, hogy Hirnam Singhet elteszem láb alól, ha csak közel is jön hozzám; annyival is inkább, mert megesküdt, hogy ha az asszonynak szeretője van, ő azt meglesi és megmondja nevét az elüljárónak, ha nem megy hozzá az asszony.

Mikor én ezt megtudtam, mindig hordtam az övemben egy apró, éles kést, pórul is járt volna, ha utamba áll akárki. Nem ösmertem a Hirnam Singh szándékát, de megöltem volna mindenkit, ha közibénk áll.

Egyszer éjnek idején, mikor beköszöntött az esős idő, Pateerába igyekeztem, pedig haragos volt a folyó. Már a Barhwi természete ilyen, Sahib. Húsz lélegzetvétel alatt lerohan ám a hegyekből egy háromlábnyi magas fal, láttam, hogy lesz a kis patakból a Jumna testvére, nem telt belé annyi idő, amennyi kell tűzgyújtástól kenyérsülésig.

Mikor elindultam az innenső partról, vagy félmérföldnyire lefelé láttam egy homokpadot. Iparkodtam hamarosan elérni, hogy lélegzethez jussak továbbmenés előtt, mert a folyó ereje nagyon ránehezedett a lábamra. Mi mindent meg nem tesz a fiatal legény a szerelemért! A csillagok csak gyéren világítottak. A homokpad felé úsztomban a félúton egyszerre a büzlő deodarfá egy galya húzódott keresztül a szájam előtt. Ez azt jelentette, hogy nagy esőzés volt a hegyekben, mert a deodar erős fa, nem könnyen sodródik le a lejtőről. Igyekeztem, segített a víz folyása is, de még el nem érhettem a padot, ahogy rámozdult az ár, a folyó megdagadt mellettem és köröskörül, odalett egyszeriben a homokpad, én meg ott lovagoltam egy hullám taraján, amelyik parttól partig nyúlt.

Vetődött-e már a Sahib ilyen nagy vízbe, ami vad és mozdulni se bír az ember tőle? A fejem kiállt a vízből és olyan volt nekem, hogy semmi egyéb nincsen, csak víz, víz, a világ végéig.

Az árvíz gyomrában bizony csak semmiség az ember. Ez az árvíz pedig - akkor még nem tudtam - épp a nagy árvíz volt, amiről manapság is beszél a nép. Majdhogy el nem állt a szívem dobogása, halálos félelemben úgy feküdtem a hátamon, akár egy fadarab. Volt abban a vízben mindenféle élő állat, az mind bőgött és panaszosan üvöltözött, erdei vad és barom vegyesen, egyszer emberi hangot is hallottam segítségért kiabálni. Aztán megeredt az eső és fehér tajtékká korbácsolta a vizet; nem hallottam én már semmit, csak a rohanó kövek görgését alattam és az eső zuhogását fölöttem. Így ragadott a folyó lefelé, küzködnöm kellett minden lélegzetért. Nem is megy ám olyan könnyű szívvel a meghalás, ha fiatal az ember.

Látja innen a Sahib a vasúti hídat? Nézze, azok ottan a postavonat lámpásai, most megyen Peshawurba! Az a híd most húsz lábnyira van a folyó fölött, hanem azon az éjszakán a víz

keresztül zuhogott a rácsozaton, én meg a rácsnak hajtódtam neki, a lábammal előre. Csak-hogy sok úszófa torlódott össze a czölöpöknél, nagy kár nem esett bennem. De oda is nyomott ám a folyó úgy, akár az erősebb ember a gyöngébbet. Alig bírtam belekapaszkodni a rácsba és a felső korlátra mászni. Sahib - még a sínen is egy láb magasságban tájékozott a víz! Láthatja ebből, hogy mekkora árvíz lehetett az. Se hallottam, se láttam. Csak ráfeküdtem a korlátra és kapkodtam levegőért.

Kis vártatva elállt az eső, az a pár csillag is az égen akárcsak megfürdött volna. Láttam a világuknál, hogy ameddig csak ellát a szem, vége-hossza nincs a fekete víznek. A czölöpöknél az úszófa tele volt döglött állattal, némelyiknek a nyaka beleszorult a rácsba, s amelyik meg nem fulladt, vergődött, hogy meg bírjon kapaszkodni - volt ottan bivaly, tehén, vaddisznó, egy pár szarvas, de kígyó meg sakál is annyi, hogy meg se lehetett volna olvasni őket. A híd balfelén fekete volt minden a testüktől, csak a kisebbje csúszott keresztül a rácson s aztán sodródott lefelé.

Nemsokára megint kihunytak a csillagok, az eső újra nekizúdult, a víz még jobban emelkedett, már éreztem, hogy mozdul meg alattam a híd, mint ahogy álmában mozdul az ember ébredés előtt. Nem féltem én, Sahib. Istenemre, nem féltem, pedig egyik tagomban se volt már erő. Tudtam, hogy addig meg nem halhatok, amíg még egyszer nem látom az asszonyt. Csak nagyon fáztam és éreztem, hogy hamarosan összeomlik a híd.

Valami reszketés húzódtott át a vizen, az a reszketés, ami nagy hullám jöveteléről beszél, föl is emelkedett a híd egyik fele a rázúduló ártól úgy, hogy a jobb rácsozat víz alá merült, a bal pedig magasra billent. Szakállamra mondom, Sahib, színtiszta igazság, amit beszélek. Mint ahogy egy mirzaporci csónakot oldalvást borít a szél, úgy dült meg a Barhwi hídja. Éppen, de éppen úgy.

Én a mély vízbe csúsztam a korlátról, mögöttem jött már a hullám, a folyó mérge. Már hallottam a hangját, rá a híd közepének a recscsenését, ahogy lesodródott a czölöpökről és elsüllyedt. Nem tudtam én már semmiről, míg fel nem bukkantam a nagy víz közepén. Úszásra terjesztettem a kezemet, de - hó! - beleakadtam egy emberfej összecsomósodott hajába. Halott volt, hiszen senki meg nem élhetett ebben a forgatagban, csak én egyedül, én, a Barhwi erőse. Teljes két nap óta halott volt az már, mert fent úszott és a víz hengergette. Kapóra jött ez nekem. Most már nevettem, tudtam, hogy újra meglátom őt és meg nem riadok én már semmitől. Ujjamat belevájtam az ember hajába, mert nagyon elbágyadtam, így sodródtunk aztán együtt a zivatarba - ő, a halott, meg én, az élő. Alámerültem volna, ha nem jön ez a segítség: a hideg a velőmet is átjárta, megmállott a húsom és a csontomig átpuhult. Ő se félt, hiszen átesett már az áradás legborzasztóbb részén, engedtem, hadd menjen, amerre kedve tartja. Végére belekerültünk egy oldalsó vízfolyásba - a jobb partnak tartott éppen - kapálóztam is a lábammal, hogy odajussunk. Hanem a halott esetlenül forgolódott az örvényben, már attól féltem, hogy beleakadt valami ágba és elmerül. Egy tamuriskusz lombja súrolta a térdemet, most már tudtam, hogy kijutottunk az áradásba, ami a vetésen állott. Lebocsátottam a lábamat, keményet éreztem magam alatt - egy szántóföld barázdáját. A halott egy dombon akadt meg egy fügefá tövében, én pedig örvendezve kászolódtam ki a vízből.

Tudja-e a Sahib, hová vitt el engemet a víz? Pateera falvának a keleti határdombjához. Éppen hogy oda. A halott embert kivonszoltam a gyepre, cserébe a jó szolgálatért, amit kaptam tőle, de különben se tudhattam: hátha még hasznát vehetem. Aztán sakálmódra háromat üvöltve a megbeszélte helyünkre indultam, ottan volt nem messze az elüljáró házától, a tehénistállónál. Már ott is volt a szeretőm, sírt keservesen. Azt gondolta, hogy az ár elsodorta az én kunyhómat is, itt a Barhwi-gázlónál. Amint kigázoltam a bokáig érő vízből, az hitte, hogy lelket lát, majdhogy el nem szaladt. Hanem én áfontam a karommal és - no bizony nem voltam én lélek

akkoriban, ha vén ember vagyok is mostanság. Hohó! Kiszáradt fűszál, csakugyan! Száraz kukoricza! Hohó!

Én beszéltem neki a Barhwi hídja összedüléséről, ő meg azt mondotta, hogy nagyobb vagyok minden halandónál, mert senkise bírt még átjutni a Barhwin a nagy áradáskor és megláttam azt, amit senki nem látott én előtt. Kézenfogvást mentünk a dombra, ahol a halott hevert, ott megmutattam neki, hogy minő segítséggel eviczkeltem keresztül. Megnézte a testet a csillagfénynél, mert az éjszaka vége felé megint kiderült az ég, hanem el is takarta ám az arcját a kezével és azt kiáltotta:

- Hiszen ez a Hirnam Singh holtteste!

- A disznó is többet használ holta után, mint életében, galambom! - mondom neki.

Azt mondja:

- Nagyon igaz, mert megmentette annak az életét, aki nekem legdrágább ezen a világon. De mégse maradhat itten, mert az gyalázat volna énrám.

A holttest csak egy puskalövésnyire volt az ő ajtajától. Akkor aztán a kezemmel tovább gördítettem a hullát és így szóltam:

- Az Úr ítélte közöttünk, Hirnam Singh, hogy fejemre ne hulljon a te véred. Rútul bánok tán veled, hogy megkiméllek a máglya tüzétől - de csak hadd legyenek a varjak a te kíséroid.

Ezzel taláломra bedobtam az áradásba, onnan egy nyílt vízfolyás kapta el, a sűrű fekete szakállával úgy bólingatott folyvást, akár a pap, mikor prédikál. Nem is láttam én azóta Hirnam Singhet.

Virradatkor elváltunk egymástól, én azután fölmentem a dsungelnek arra a tájékára, amelyik még nem volt elárasztva. Csak napvilágnál néztem nagyot, hogy min estem én keresztül az éjszaka. A csontom csakhogy kásával nem vált a húsomban, mert két mérföldnyi zúgó víz rohant Pateera, meg a tulsóparti fák között, a közepén úgy meredeztek a híd czölöpei, mint a kicsorbult fogak a vén ember állkapcsában, köröskörül a vízen semmi élet, se madár, se csónak, csak egy csomó megfulladt állat - ökör is, ló is, ember is - az agyagtól vörösebb volt az a víz a vérnél. Soha nem láttam én olyan árvízet, attól az esztendőől fogva soha - és, ó Sahib, egy élő se tette meg azt, amit én megtettem.

Aznap már nem jöhettem vissza. Az elüljáró minden földjeért se mertem volna belefogni másodszor a sötétség palástja nélkül, ami eltakarja a veszedelmet. Egy kovács házához tértem be, följebb egy mérfölddel a folyó mellett. Azt mondtam, hogy a víz elsodort a kunyhómtól, adtak ennem-innom. Hét napig maradtam a kovácsnál, akkor jött egy csónak és hazatérhettem. De nyoma se volt itten se falnak, se tetőnek, nem volt itt egyéb, csak egy csomó sáros agyag. Látja ebből a Sahib, hogy minő magasan állhatott a víz.

Úgy volt megírva, hogy nem halok meg sem a házamban, sem a Barhwi ölében, sem a híd omladékai között, mert odaküldte az Isten Hirnam Singhet, aki két nappal azelőtt meghalt, hogy az én gyámolítóm legyen. Hirnam Singh most már húsz esztendeje van a pokolban és az lehet gyötrelmeinek a koronája, ha rágondol arra az éjszakára.

Hallja csak, Sahib! Megváltozott a folyó hangja. Aludni tér szürkület előtt s addig még egy óránk van, kinappalodáskor újra nekizúdul. Hogy honnan tudom? Azért vagyok itt már harminc esztendeje, hogy még a folyó hangját se ösmerjem, mint ahogy az apa ösmeri a fia hangját? Perczről-perczre csendesebb a szava. Meg merek én esküdni, hogy most egy vagy két óra hosszat nincs veszedelem.

Siessen, Sahib! Mindjárt hívom Ram Pershadot, ezúttal nem fordul vissza, tudom. Jól be van-e kötözve minden czókmók? Hej, te iszapfejű legény, ide csak az elefánttal a Sahibnak, odaát pedig mondd meg, hogy virradat után nincs rá mód, hogy idejussanak.

Pénzt? Nem, Sahib. Nem afféle vagyok én. Nem, még arra se, hogy nyalánkságot vegyek az apróságnak. Lássá, üres a házam, én pedig vén ember vagyok.

Gyű, Ram Pershad, gyű! Szerencsés utat, Sahib!